
**SELECTION OF TERMINOLOGICAL UNITS FOR TEACHING LOGOPEDICS:
BILINGUAL GLOSSARIES (ENGLISH-BULGARIAN)**

Илина Дойкова Medical University – Varna, Bulgaria, ilina.doykova@mu-varna.bg

Abstract: The speech of the language pathologist may serve as a linguistic model in terms of application of language norms, unambiguous use of lexis and register for the achievement of effective professional communication. The aim of the present survey was to integrate the lexical and the corpus-based approach and to compile a collection of terminological units for the purposes of teaching English as a specialized language in the domain of Logopedics.

The ESP syllabus brings together a broad range of subjects such as linguistics, phonetics, and medical sciences anatomy and physiology, psychology, neurology, and speech and language pathology. To introduce the core vocabulary and the main issues in several fields and to compensate for the lack of bilingual reference materials available to students in Logopedics, the creation of a bilingual glossary is naturally justified.

On the one hand are the key components of speech production such as phonation; resonance; fluency; intonation, voice, and the components of language (phonology, morphology, syntax, semantics, and pragmatics). On the other hand, the focus on doctor-patient communication, history taking, voice, mechanics of breathing, syndromes of communicative disorders, should be introduced in accordance with the academic style conventions. For the achievement of such complex the teaching and learning goals a series of ESP language practice materials were developed, incorporating the listening, reading and speaking skills. Terminological units were extracted from authentic publications, grouped thematically in bilingual glossaries and published as an educational resource on the university platform. Key lexical items were incorporated into learning tasks and specially designed exercises for practicing pronunciation, vocabulary, and extensive oral practice through audio visuals, discussions, simulation and role-play activities, students' Power point presentations by topics and other communication-based activities that transform the classroom into an interactive place. Further to the development of foreign language fluency, the researcher/lecturer believes that writing summaries and translating short professional texts should be part of the language seminars for logopedics.

The bilingual glossaries provide clear and concise definitions, sample sentences that illustrate usage, and translation equivalents in Bulgarian, while the language practice resources reinforce the relevant terms in the field.

Keywords: English for speech and language therapists, terminological units, bilingual glossaries

**ПОДБОР НА ТЕРМИНОЛОГИЧНИ ЕДИНИЦИ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ
ЛОГОПЕДИЯ: ДВУЕЗИЧНИ ГЛОСАРИ (АНГЛИЙСКИ - БЪЛГАРСКИ)****Илина Дойкова**Медицински университет – Варна, България ilina.doykova@mu-varna.bg

Резюме: Говорът на логопеда е образец на книжовен български език, тъй като притежава определени характеристики като чистота на изговора, граматическа правилност, точност и яснота на израза, мелодичност, и интонационна завършеност на фразата. Изискванията към речта на логопеда и качеството на изговора разглеждаме в две направления: като модели на комуникация, застъпени в специалност „Логопедия“ и като проява на теоретико-методическата езикова подготовка на студентите.

Обучението по специализиран английски език е насочено към повишаване на общоезиковите умения и компетентността на студентите в областта на професионалната комуникация. В съответствие с характеристиките на специалността, активно се развива и умението за опериране с научна литература в оригинал по дисциплината „Специализиран чужд език (английски)“. Една от най-важните стъпки при подготовката на студентите по логопедия е запознаването със съответната езикова норма, спецификата на професионалния език, понятийния и терминологичен апарат, видовете логопедична терапия и описанието на комуникативните нарушения на английски език.

Практическата работа и учебните материали, разработвани от преподавателите, са опит за двуезична систематизация на логопедичната терминология и специализирана лексика при създаването на езикови ресурси със свободен достъп и учебно помагало по езикова практика за логопеди. Обект на настоящото

изследване са всички термини и думи с профилирано значение в съответната област като прости и сложни съществителни, прилагателни, словосъчетания, съкращения и акроними. Цел на изследването е съставяне на тематичен двуезичен глосар, който студентите допълват и разширяват в процеса на своята работа (отворен тип) по специализиран чужд език.

Двуезичното представяне на терминологичната система фокусира вниманието върху изграждането на термините в българския език (основно чрез материални заемки от английски). Следователно подходът ни е експериментален и цели разработване на езиков модул с практическа приложимост в специализираното обучение по чужд език („Терминология и комуникация в логопедичната практика“). Модулът се разработва в съответствие с установена рамка, която включва обща информация за специалността като конспект и тематичен обхват, избрани автентични текстове за самостоятелна подготовка, презентации на студенти и учебни филми, лекции и езикови упражнения, тестови задачи и оценяване в платформа Blackboard. Новост са паралелните двуезични текстове за превод, където студентите участват по групи и изработването на глосар с двуезични езикови и терминологични единици от отворен тип, който е достъпен в електронен вид за участниците в обучителния модул.

Ключови думи: Английски език за логопеди, терминологични единици, двуезични глосари

1. УВОД

Говорът на логопеда е образец на книжовен български език, тъй като притежава определени характеристики като чистота на изговора, граматическа правилност, точност и яснота на израза, мелодичност, и интонационна завършеност на фразата. Изискванията към речта на логопеда и качеството на изговора разглеждаме в две направления: като модели на комуникация, застъпени в специалност „Логопедия“ и като проява на теоретико-методическата езикова подготовка на студентите в Медицински университет – Варна. Специалност „Логопедия“ е разработена и се преподава в МУ-Варна от 2017. В съответствие с характеристиките на специалността обучението по специализиран чужд език (английски) е насочено към повишаване на общоезиковите умения и компетентността на студентите в областта на професионалната комуникация, като активно се развива и умението за опериране с научна литература. Програмата по чужд език предвижда 90 учебни часа, които частично са базирани в платформа Blackboard, поддържана от МУ-Варна с цел подобряване качеството на учебните ресурси и автономното учене на студентите. Една от най-важните стъпки при подготовката на студентите по логопедия е запознаването със съответната езикова норма, спецификата на професионалния език, понятийният и терминологичен апарат, видове логопедична терапия и описанието на комуникативните нарушения както на български, така и на английски език.

2. РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНИ МАТЕРИАЛИ

Практическата работа и обучителните материали, разработвани от преподавателите, са опит за двуезична систематизация на логопедичната терминология и специализирана лексика при създаването на учебно помагало по езикова практика за логопеди (български - английски език). Обект на настоящото изследване са всички термини и думи с профилирано значение в логопедията като прости или сложни съществителни, прилагателни и словосъчетания, съкращения и акроними. Цел на изследването е съставяне на тематичен двуезичен глосар по логопедия, който студентите допълват и разширяват в процеса на своята работа (отворен тип) по специализиран чужд език.

Двуезичното представяне на терминологичната система фокусира вниманието върху изграждането на термините в българския език в тази област (основно чрез материални заемки от английски). Следователно подходът е експериментален и цели разработване на езиков модул с практическа приложимост в специализираното обучение по чужд език - „Терминология и комуникация в логопедичната практика“. Модулът се разработва в съответствие с установена рамка, която включва обща информация за специалността като конспект и тематичен обхват (programme and topics), избрани автентични текстове за самостоятелна подготовка (self-study materials), презентации на студенти и учебни филми (PPP and video tutorials), лекции и езикови упражнения (lectures and language practice), тестови задачи и оценяване (progress tests and evaluation) в платформа Blackboard.

Новост са паралелните двуезични текстове в секция Discussion (Create forum), където студентите участват по групи в обсъждане на задачите за самостоятелна работа (Group discussion board, Group assignments). Всяка група студенти обсъжда версия на превод на изходния текст и предлага представителен вариант (Приложение 1). Ролята на преподавателя е в подбора на оригинални текстове (до 200 думи), проверката и редакцията на текста и публикуването на глосар с двуезични езикови или терминологични единици, който е достъпен в електронен вид за всяка група студенти. Изходният текст (английски или български) по

съответна тема от учебното съдържание се публикува в съдържанието на модула, като например Глас и гласообразуване/Voice anatomy and physiology; Анатомия и физиология на човешкото общуване/Anatomy and physiology of human communication; Дихателна система и механизъм на дишането/Respiratory system and mechanics of breathing; Синдроми на комуникативни нарушения и трудности в комуникацията/Specific syndromes of communicative disorders and communication difficulties; Патологични отклонения/Speech and Language pathology (Таблица 1). В семинарно занятие се проследяват корекциите и редакциите (представени на Word) и се изготвя окончателна версия за публикуване, като терминологичните и фразеологични единици се извличат от окончателния превод, който служи като тематичен речник

Таблица 1. Темы от конспекта по специализиран английски език за логопеди

1. The components of speech production: phonation; resonance; fluency; intonation, pitch variance, voice. Language focus: Phonetics.
2. The components of language: phonology, morphology, syntax, semantics, pragmatics.
3. History taking and examination. Types of medical interviews. Language focus: doctor-patient communication.

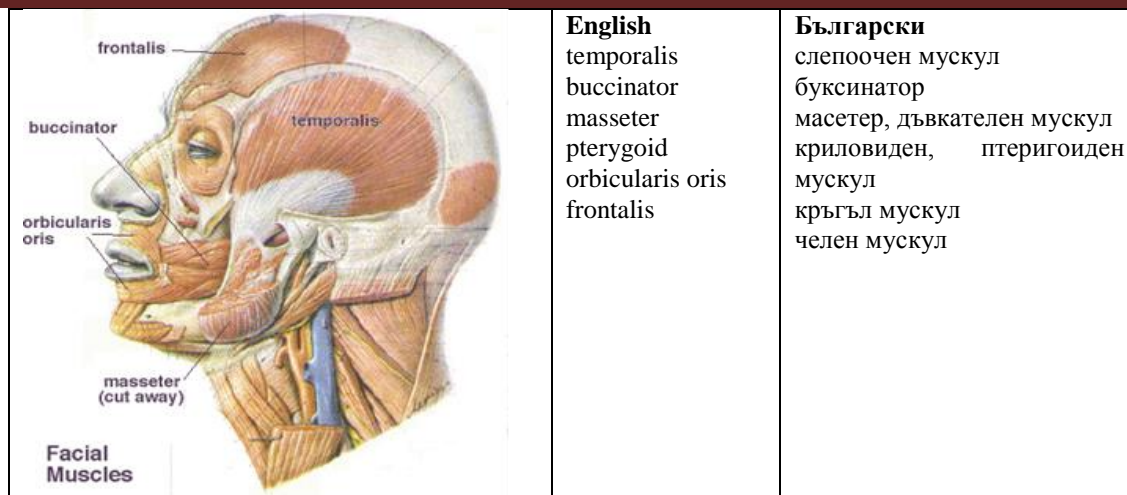
В семинарните занятия преподавателят наблюдава устната и писмена продукция на всички лингвистични равнища (фонема, дума, изречение, свързана реч) и паралингвистичните компоненти на комуникацията като качества на гласа, характеристика на говорното темпо, комуникативното поведение и нарушения в прагматиката на езика на студентите-логопеди (напр. неуместни изказвания, изказвания без адресат и др.). За най-често срещаните недостатъци в говоренето (тихо и приглушено говорене, неточна артикулация, изговорни недостатъци), правоговорни отклонения (редукция, диалектен говор) се разработва съответната практическа рамка на занятия и езикови упражнения.

От гледище на фонетиката (Тема 1) артикулационният апарат, който включва гърлена, носна и устна кухини, има основно значение за учленяването на звуковете. Видовете органи, участващи в артикулацията се делят на подвижни (долна челюст, устни, гласни връзки, език, лицеви мускули, меко небце, фаринкс) и неподвижни (твърдо небце, горна челюст, зъби). Следователно, в звуко- и речеобразуването участват различни говорни органи с равностойна роля, които са представени по групи в двуезични езикови упражнения за точност и съответствие с общоприетото произношение и артикулация, разработени за езикова практика и самостоятелна подготовка на студентите като неподвижните артикулационни органи (Фиг. 1, 3, 4) и мускулите, участващи в артикулацията (Фиг. 2).

Анатомия на небцето/Anatomy of the Palate

	English	Български
	horizontal	хоризонтален
	transverse	напречен
	median	среден, междинен
	internal	вътрешен
	external	външен
	pyramidal	пирамидален
	palatine	небен
	incisive	режеш/на резците
	greater	голям, водещ
	lesser	малък,
		второстепенен

Фиг. 1. Анатомия на твърдото небце – прилагателни имена

Фиг. 2. Лицеви мускули/Facial muscles – термини

	<p>Basic Anatomy of the Mandible</p>
<p>incisor [ɪnˈsaɪzə]</p>	<p>резец, преден зъб</p>
<p>canine [kənˈaɪn]</p>	<p>кучешки зъб</p>
<p>premolar [priːˈməʊlə]</p>	<p>преден кътник</p>
<p>molar [ˈməʊlə]</p>	<p>кътник</p>
<p>ramus [reɪməs]</p>	<p>разклонение</p>
<p>foramen [fəˈreɪmə]</p>	<p>отвор</p>
<p>alveolar ridge [alˈviələ rɪdʒ]</p>	<p>алвеоларен израстък</p>
<p>coronoid process [ˈkɒrənɔɪd]</p>	<p>короновиден израстък</p>
<p>mandible [ˈmændɪb(ə)l]</p>	<p>долна челюст, мандибула</p>
<p>symphysis [sɪmfɪsɪs]</p>	<p>срастване</p>
<p>condyle [ˈkɒndɪl]</p>	<p>изпъкналост, кондил</p>

Фиг. 3 Анатомия на човешките зъби и челюсти – обозначаване на диаграма

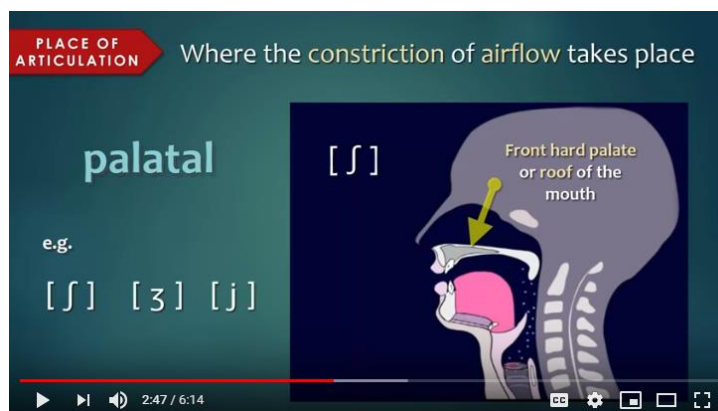
Language practice

Units 1-3 Oral structures

Task I. Read the following terms paying attention to their pronunciation

<i>Meninx, meninges</i>	[miːnɪŋks], [mɪˈnɪndʒiːz]	<i>Sinus</i>	[saɪnəs]
<i>Buccinator</i>	[bʌksɪnɪtə]	<i>Debris</i>	[dɛbrɪː]
<i>Dysphagia</i>	[dɪsˈfeɪdʒɪə]	<i>Vomer</i>	[vəʊmə]
<i>Masseter</i>	[maˈsiːtə]	<i>Zygoma</i>	[zɪˈɡəʊmə]
<i>Trigeminal (nerve)</i>	[trɪˈdʒɛmɪn(ə)l]	<i>Palate</i>	[pələt]
<i>Mastication</i>	[mas-tə-ˈkɑː-shən]	<i>Maxilla</i>	[mækˈsɪlə]
<i>Parietal</i>	[pəˈrɪɪt(ə)l]	<i>Foramen</i>	[fəˈreɪmən]

Фиг. 4. Упражняване на произношение (с аудио)

Фиг. 5 Учебен филм - Увод в артикулационната фонетика/Introduction in Articulatory Phonetics

articulate/артикулирам	secrete /секретирам	interfere/взаимодействам
drain/пресушавам	digest/смилам	expectorate/изхрочвам
affect/повлиявам	maintain/поддържам	moisten/овлажнявам

1. The mandible _____ or comes together as a joint with the temporal bone of the cranium. This temporomandibular joint is commonly abbreviated as TMJ.
2. Salivary gland supply secretions to the oral cavity that protect the lining of the mouth, help _____ food, assist in speech, and make saliva to _____ (spit).
3. The major salivary glands produce large amounts of secretions, and the minor salivary glands _____ moist oral tissue. Some glands produce enzymes to _____ food.
4. The sublingual salivary gland _____ mucin through multiple ducts to keep the mouth tissues moist.
5. Many different problems can _____ with the function of the salivary glands or block the ducts so they can't _____ saliva.
6. Several different types of tumors can _____ the salivary glands. They can be cancerous (malignant) or noncancerous (benign).

Таблица 2. Употреба на специализирана лексика – възстановяване на оригинални изречения

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Главната цел на тази статия е да представи концепция за разработване на учебно помагало по специализиран чужд език за студенти от специалност Логопедия. Установената терминология в областта е представена чрез

видове езикови упражнения, които са организирани тематично. Специфичните езикови единици са включени в двуезичен глосар с практико-приложно значение при разработването на тренировъчни задачи и тестове по специализиран английски език.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] [1] Цв. Ценова, Основи на логопедията. Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, София, 2012.
- [2] [2] Цв. Ценова, Логопедия, Издателство Дита-М, 2017.
- [3] http://www.unm.edu/~atneel/shs310/lec_artic_muscles.html
- [4] <https://en.oxforddictionaries.com/>
- [5] <https://www.merriam-webster.com/>
- [6] <https://quizlet.com/9511301/muscles-of-articulation-flash-cards/>
- [7] <https://medlineplus.gov/ency/>
- [8] <https://speech-language-therapy.com/index.php?view=article&id=86:lisp>
- [9] <https://www.youtube.com/watch?v=osvE5Op1VzM>
- [10] <https://www.youtube.com/watch?v=dfoRdKuPF9I>